

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

АНДРЮЩЕНКО Ірина Сергіївна

STEM-ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Термін «STEM-освіта» (S – science, T – technology, E – engineering, M – mathematics – природничі науки, технології, інженерія та математика) вперше з'явився у 2001 році. Його застосовували для визначення нового педагогічного підходу, який використовує візуалізацію, що полегшує процес оволодіння знаннями, роблячи навчальний матеріал більш доступним та зрозумілим.

STEM-освіта спрямована на розвиток особистості через формування компетентностей, природничо-наукової картини світу, світоглядних позицій і життєвих цінностей з використанням трансдисциплінарного підходу до навчання, що базується на практичному застосуванні наукових, математичних, технічних та інженерних знань і вмінь для розв'язання практичних проблем для подальшого використання їх у професійній діяльності.

Використання провідного принципу STEM-освіти – інтеграції, дозволяє здійснювати модернізацію методологічних засад, змісту, обсягу навчального матеріалу предметів природничо-математичного циклу, технологізацію процесу навчання та сформувати:

- ✓ навички розв'язання складних (комплексних) практичних проблем, критичного мислення, креативних якостей та когнітивної гнучкості, організаційних та комунікаційних здібностей, вміння оцінювати проблеми та приймати рішення, готовності до свідомого вибору та оволодіння майбутньою професією, фінансової грамотності, цілісного наукового світогляду, ціннісних орієнтирів, загальнокультурної, технологічної, комунікативної і соціальної компетентностей, математичної та природничої грамотності;

- ✓ всебічний розвиток особистості шляхом виявлення її нахилів і здібностей;

- ✓ навички оволодіння засобами пізнавальної, дослідної та практичної діяльності;

- ✓ виховання особистості, яка прагне до здобуття освіти впродовж життя, формування умінь практичного і творчого застосування здобутих знань.

Реалізуючи основні завдання, розвиток STEM-освіти у закладах освіти забезпечується на таких рівнях:

- ✓ початковий – стимулювання допитливості та підтримка інтересу до навчання і пошуку знань, мотивація до самостійних досліджень, створення простих приладів, конструкцій, науково-технічна творчість;

- ✓ базовий – формування стійкого інтересу до природничо-математичних предметів, оволодіння технологічною грамотністю та навичками розв'язання проблем, залучення до дослідництва, винахідництва, проєктної діяльності, що

дасть змогу збільшити частку тих, хто прагне обрати науково-технічні, інженерні професії;

- ✓ профільний – поглиблене оволодіння системою знань і умінь STEM-освіти методами наукових досліджень, реалізація інноваційних проєктів.

- ✓ вищий/професійний – становлення фахівців різних науково-технічних, інженерних професій на базі закладів вищої освіти, а також підвищення професійної майстерності педагогічних працівників із впровадження нових методик викладання, відповідних курсів та реалізації інноваційних проєктів.

STEM-освіта запроваджується в умовах інтеграції усіх видів освіти: формальної, неформальної, інформальної.

Розвиток STEM-освіти забезпечується шляхом співпраці представників закладів освіти та академічних наукових установ, науково-дослідних лабораторій, наукових музеїв, природничих центрів, підприємств, громадських та інших організацій, у тому числі із залученням їх до створення освітнього середовища закладів освіти.

Для ефективного розвитку напрямів STEM-освіти першочерговим завданням є:

- ✓ розробка науково-методичного забезпечення та упровадження сучасних засобів навчання;

- ✓ підготовка та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;

- ✓ розширення мережі регіональних STEM-центрів/лабораторій;

- ✓ проведення науково-прикладних досліджень;

- ✓ аналіз процесу розбудови та динаміки розвитку STEM-освіти, виявлення проблем та прогнозування подальших тенденцій впровадження напрямів STEM-освіти.

Навчальні методики та навчальні програми природничо-математичної освіти (STEM-освіти) спрямовані на задоволення попиту на наукоємну освіту, формування актуальних на ринку праці компетентностей, а саме:

- ✓ когнітивних навичок – пізнавальних здібностей, що забезпечують можливість оброблення інформації, формування уваги, пам'яті, аналітичного, критичного мислення і креативних якостей, здатність до навчання, аналізу, оцінювання, порівняння і планування дій, пошуку ідей, прийняття рішень, аргументації, проведення спостережень, оброблення результатів та підготовки висновків. Ці навички дають змогу оперувати числами для ідентифікації, систематизації, критичної оцінки комплексу проблем та пошуку шляхів їх розв'язання, що є складовою математичного мислення;

- ✓ навичок оброблення інформації, інтерпретації та аналізу даних – навичок пошуку, співставлення, упорядкування та відбору валідних даних для задоволення конкретних потреб;

- ✓ створення, розуміння, інтерпретації, аналізу та екстраполяції емпіричних даних, перевірки їх достовірності, надійності;

✓ відображення результатів ефективними способами, прийняття рішень на основі наукових даних;

✓ інженерного мислення – виявлення та розв’язання складних проблем на основі аналізу даних, пошук рішень, їх оцінювання та втілення найефективнішого рішення за допомогою технічних засобів;

✓ науково-дослідницьких навичок – проведення наукових досліджень, висунення, обґрунтування і перевірка гіпотези, експериментування, аналіз даних та підготовка висновків, що підтверджують, спростовують або модифікують гіпотезу, а також спостереження, вимірювання, прогнозування, використання просторово-часових зв’язків, інтерпретація даних;

✓ алгоритмічного мислення та цифрової грамотності – ефективне використання цифрових технологій для комунікації, обробки інформації, інтерпретації та аналізу даних, формулювання проблем та їх розв’язання у вигляді комп’ютерних алгоритмів, які можуть бути автоматично оброблені;

✓ складення інструкцій або алгоритмів, що дають змогу виконати певні завдання за допомогою відповідної техніки;

✓ креативних якостей та інноваційності – якостей, що сприяють творчості та інноваційності здобувачів освіти, здатності до прийняття креативних функціональних рішень, інноваційності (удосконалення існуючих продуктів, процесів та систем);

✓ технологічних навичок – психомоторних навичок, що пов’язані з правильним та безпечним використанням наукового та технічного обладнання, апаратів та речовин, специфічні для певної галузі, прогностичні та відповідають динаміці ринку праці;

✓ навичок комунікації – навичок спілкування, ефективної роботи в команді шляхом забезпечення кожному учаснику команди рівного шансу на участь та передачу ідеї з урахуванням спільної відповідальності, встановлення загальних цілей, що дає команді можливість розділити відповідальність за досягнення основних цілей та їх вплив, а також вміння працювати незалежно в команді, бути лідером і виконавцем, розуміти свою роль, знати свої сильні і слабкі сторони, спілкуватися з членами команди чи заінтересованими сторонами ефективними способами.

Для забезпечення науково-методичної підтримки природничо-математичної освіти (STEM-освіти) важливе значення має розроблення інтегрованих навчальних програм для всіх типів закладів освіти для викладання спеціальних курсів, факультативів, організації роботи гуртків з робототехніки, інженерії, природничих та аграрних дисциплін, сучасних наукових напрямів, новітніх технологій з урахуванням кращого національного та міжнародного досвіду.

Переваги STREAM-освіти перед традиційною: навчання за темами, а не за предметами: дитина бачить зв’язок між науками, навчання стає насправді системним; використання знань у повсякденному житті; розвиток критичного

мислення та вміння вирішувати проблеми; надання впевненості у власних силах; комунікація та командна робота; розвиток інтересу до технічних дисциплін; креативні та інноваційні підходи до проектної та дизайн-діяльності; підготовка дитини до технологічних інновацій у житті.

АРНАУТОВА Лариса Валентинівна

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Затримка психічного розвитку (ЗПР) є однією з актуальних проблем спеціальної психології і корекційної педагогіки. Це обумовлено, з одного боку, великим розповсюдженням цієї форми психічного розладу, особливо у сучасній нестабільній ситуації, з іншого - труднощами виховання, навчання, соціальної адаптації та реабілітації дітей із ЗПР. Актуальність цієї проблеми зростає, оскільки основним завданням дошкільної освіти є навчання дітей старшого дошкільного віку адекватно та доречно користуватися українською мовою у певних ситуаціях (висловлювати свої думки, наміри, прохання тощо). Тому пошук методів активізації мовленнєвої діяльності дітей із затримкою психічного розвитку, що сприятимуть корекції пізнавальної і мовленнєвої діяльності, оволодінню умінь і навичок мовленнєвого спілкування, є актуальним і набуває в сучасних умовах особливого значення.

Дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів з проблеми затримки психічного розвитку у дітей відзначають, що для таких дітей необхідно створювати спеціально організовані умови навчання та виховання, розробляти та вдосконалювати методи та прийоми корекції пізнавальної та емоційно-вольової сфери, особливу увагу приділяти формуванню мовленнєвої діяльності. Великого значення набуває робота з розвитку креативного мовлення, яка забезпечить гармонійне поєднання загальномовних вмінь з творчими. Процес формування мовленнєвої креативності представляє певну систему, компонентами якої є сукупності пов'язаних між собою творчих можливостей, творчих процесів, рівень розвинених індивідуальних творчих здібностей та властивостей особистості, що реалізують творчу діяльність, яку можна змінювати, стимулюючи та спрямовуючи до певної мети. [2]

Креативне мовлення - вид зв'язного мовлення, оволодівши яким особистість у процесі інтелектуально-мовленнєвої активності та словесної творчості створює оригінальні сюжети та образи. Це продукування особистістю нових оригінальних мовленнєвих образів і сюжетів на основі інтуїтивного мислення, продуктивно-творчої уяви, фантазії, що супроводжується інтелектуально-мовленнєвою активністю і словесною творчістю. [4]

ЗМІСТ

АКУЛЕНКО Ірина Анатоліївна Творчість і навчально-дослідницька діяльність школярів в освітньому процесі з математики	3
АНДРЮЩЕНКО Ірина Сергіївна STEM-освіта як складова процесу модернізації системи освіти в Україні	5
АРНАУТОВА Лариса Валентинівна Формування креативного мовлення у дітей з затримкою психічного розвитку	8
БАБАЧУК Юлія Михайлівна Психолого-педагогічні умови розвитку рухової творчості дітей старшого дошкільного віку	11
ВАВСНУК Mykyta Developing Creativity In Students	14
ВАВСНУК Olena Development Of Personal Creativity	18
БАЛАКІРЄВА Вікторія Анатоліївна Розвиток креативного мислення майбутніх учителів початкової школи як передумова результативної професійної діяльності	22
БАРТЄНЄВА Ірина Олександрівна Теоретичний аспект створення креативного освітнього середовища для розвитку креативності майбутніх учителів	24
БАТЮК Наталія Орестівна Формування креативності майбутніх учителів мистецьких дисциплін через усвідомлення символічної образності української культурної спадщини	27
БАШАВЕЦЬ Наталія Андріївна Розвиток креативності вчителя фізичної культури як ресурсу інноваційного потенціалу особистості	31
BEREZOVSKA Liudmyla Creative Development Of A Preschool Child Through Artistic And Speech Activities	35
БИКОВА Світлана Валентинівна Креативність як ключовий фактор успішності особистості та інноваційного розвитку	37
БОЙКО Володимир Васильович Визначна роль креативного мислення при розв'язанні нетипових проблем	40
БОНДАРЕНКО Ірина Геннадіївна Теоретичні аспекти розвитку креативних здібностей студентів	42
БОРТОВ Андрій Сергійович Розвиток креативності як фактор підвищення психологічної стійкості особистості	46
БРИНЗА Ірина Вячеславівна, ЧЕРНЕНКО Наталія Миколаївна Креативність як важлива складова професійного розвитку здобувачів освіти	49
БУЗДУГАН Олена Анатоліївна Креативність як складова діяльності майбутнього вчителя східних мов	52
BULGAKOVA Valentyna Factors of Creativity Development	55